

**MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
“WZAJEMNE ODDZIAŁYWANIA JĘZYKÓW I KULTUR W EUROPIE:
POGRANICZA I PRZESTRZENIE KONTAKTÓW”
WILNO, 8–10 WRZEŚNIA 2021 ROKU
INSTYTUT JĘZYKA LITEWSKIEGO, WILNO
INSTYTUT SŁAWISTYKI PAN, WARSZAWA**

TYTUŁ REFERATU:

Nazewnictwo ulic na polsko-niemieckim pograniczu w obliczu zmian języka urzędowego

Anna Weronika Brzezińska i Małgorzata Fabiszak

Nazewnictwo ulic często traktowane jest jako odzwierciedlenie dominującego porządku ideologicznego. Por. m. in. Azaryahu (1986, etc.), który pisze na temat przemianowania ulic w czasie zmian ustrojowych w Berlinie Wschodnim, oraz Vuolteenaho i Berg (red.) 2007 na temat toponimii krytycznej. Zazwyczaj takie zmiany mają charakter częściowy, tak, że różne warstwy historycznie istotnych postaci, wydarzeń i wartości nakładają się na siebie. Zmianie zazwyczaj ulegają nazwy głównych ulic w centrum miasta o dużym znaczeniu symbolicznym, a mniejsze ulice na peryferiach pozostają niezmienione. Kiedy zmianie ulega nie tylko ustrój, ale i przynależność państwowa danego miasta, a z nią język urzędowy, przemianowaniu ulegają (niemal) wszystkie ulice. W naszym wystąpieniu chcemy poddać analizie takie właśnie zjawisko na przykładzie trzech miejscowości: Poznania, Zbąszynia i Słubic w okresie od 1918 roku do 1950 oraz po 1989 roku. W tym czasie Poznań i Zbąszyń zmieniały przynależność państwową trzykrotnie (Prusy > II Rzeczpospolita > III Rzesza > PRL), a Słubice (do 1945 przedmieście Frankfurtu(O)) jeden raz (III Rzesza > PRL). Poznań i Zbąszyń w okresie przed I wojną światową były miastami wielokulturowymi z językiem urzędowym niemieckim i lokalnym językiem polskim, w Słubicach po II wojnie światowej nastąpiło zerwanie ciągłości kulturowej poprzez całkowitą wymianę ludności. Poznań to stolica regionu o dużym znaczeniu symbolicznym, Zbąszyń – niewielkie miasto gminne o silnej tożsamości lokalnej, a Słubice – miasto graniczne postrzegane jako peryferyjne. W referacie prześledzimy w jaki sposób te cechy (rozmiar, położenie geograficzne i znaczenie kulturowe) oraz dominująca ideologia wpływają na praktyki nazewnicze. Materiał badawczy pochodzi z uchwał miejskich dotyczących nazw ulic, wywiadów z przedstawicielami administracji i działaczy miejskich oraz analizy prasy lokalnej. Metoda badawcza łączy w sobie narzędzia jakościowe wypracowane na gruncie Krytycznej Analizy Dyskursu (zwł. Wodak i Krzyżanowski 2011) z ilościową analizą zmian nazw ulic (analiza czynnikowa). Wyniki wskazują na dynamiczną interakcję czterech wyróżnionych powyżej czynników wpływających na nazewnictwo ulic w badanym okresie.